

Best Practice

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต
(Future Skill) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn)

“มะนาวพอเพียง : ดองสร้างรายได้ ล้างสร้างอาชีพ”

นางอรัญญ์ แก้วกลมรัตน์
นางสาวกัทธิดา โลหะชาติ

โรงเรียนบ้านนาหมื่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

(Best Practice)

เรื่อง การเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต

(Future Skill) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn)

นางอรรทัย แก้วกลมรัตน์

นางสาวภัทริรา โลหะชาติ

โรงเรียนบ้านนาหนัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เรื่อง การเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn) ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาอื่นๆ สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง และร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้มีความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

โรงเรียนบ้านนาหนึ่ง ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคตและการมีรายได้ระหว่างเรียน ผ่านกิจกรรม "มะนาวดอง" สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหารเป็นฐานการเรียนรู้ กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังเป็นการบูรณาการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Head) ทักษะการปฏิบัติ (Hand) และคุณลักษณะ (Heart) โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบ การประกอบผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ไปจนถึงการจำหน่ายและการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปศึกษา เรียนรู้ และต่อยอดเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และสร้างสรรค์เยาวชนให้พร้อมสำหรับการมีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

โรงเรียนบ้านนาหนึ่ง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์	2
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	
1. หลักการ แนวคิดในการสร้างและพัฒนาวิธีปฏิบัติที่ดี	3
2. กรอบแนวคิดวิธีปฏิบัติที่ดี	4
3. กระบวนการสร้าง พัฒนาวิธีปฏิบัติที่ดีและการนำไปใช้	5
4. เผยแพร่และการพัฒนาต่อยอดผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี	10
ผลที่เกิดจากวิธีปฏิบัติที่ดี	
1. ผลที่เกิดจากวิธีปฏิบัติที่ดี	12
2. การเผยแพร่ผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี	15
3. การต่อยอดวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศการศึกษา	15
ภาคผนวก	
ร่องรอย/หลักฐานการจัดการเรียนรู้/ผลงาน	16

แบบรายงานผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

(Best Practice)

การเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต
(Future Skill) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn)

แบบรายงานผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ชื่อผลงาน	“มะนาวพอเพียง : ต้องสร้างรายได้ ล้างสร้างอาชีพ”
ผู้เสนอผลงาน	นางอรทัย แก้วกลมรัตน์ และนางสาวภัทริรา โลหะชาติ
หน่วยงาน	โรงเรียนบ้านนาหนัง
สังกัด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ส่วนนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักเรียนไม่เพียงต้องมีความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (Future Skills) ที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตและทำงานในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นคง การเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สถานการณ์การศึกษาในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลัก โดยขาดการเชื่อมโยงกับทักษะการดำรงชีวิต การสร้างรายได้ และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทาน เป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้เดินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

โรงเรียนบ้านนาหนัง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบท มีนักเรียนจำนวน 75 คน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนมีสถานการณ์และความท้าทายหลายประการ ได้แก่

1. **ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว** นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรและราคาสินค้าเกษตร

2. **การขาดทักษะการประกอบอาชีพ** นักเรียนขาดประสบการณ์และทักษะในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

3. **การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เต็มศักยภาพ** โรงเรียนมีสวนเกษตรที่มีต้นมะนาว 14 ต้น บ่อเลี้ยงกบ 2 บ่อ และบ่อเลี้ยงปลา 2 บ่อ แต่ยังไม่ได้นำประโยชน์อย่างเต็มที่ในการสร้างการเรียนรู้และรายได้

4. **การขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต** นักเรียนต้องการการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการใช้เทคโนโลยี

จากการสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ พบว่าผลผลิตจากสวนมะนาวของโรงเรียนที่มี 14 ต้น สามารถให้ผลผลิตปีละประมาณ 300-400 กิโลกรัม ในอดีตนำไปใช้เป็นเครื่องปรุงอาหารในโครงการอาหารกลางวันเท่านั้น ยังไม่มีการแปรรูปหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม

การจัดกิจกรรม “มะนาวพอเพียง : ต้องสร้างรายได้ ล้างสร้างอาชีพ” จึงเป็นการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการดังกล่าว โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ผ่านการ

เรียนรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต

2. วัตถุประสงค์/เป้าหมาย

เพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skills) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn) ให้กับนักเรียนผ่านกิจกรรมการแปรรูปมะนาวเป็นผลิตภัณฑ์มะนาวดองและน้ำยาล้างจาน

2.1 วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคตผ่านโครงการ "เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อผู้เรียนศตวรรษที่ 21"
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการน้อยและการสร้างรายได้เลี้ยงชีพได้อย่างยั่งยืน
3. เพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหารผ่านผลิตภัณฑ์ "มะนาวพอเพียง : ดองสร้างรายได้ ล้างสร้างอาชีพ"
4. เพื่อปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
5. เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.2 เป้าหมาย

2.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 75 คน

2.2.2 เชิงปริมาณ

1. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมครบถ้วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 95
2. มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมด
3. นักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินความรู้และทักษะการปฏิบัติ
4. นักเรียนร้อยละ 85 มีผลการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมากขึ้นไป

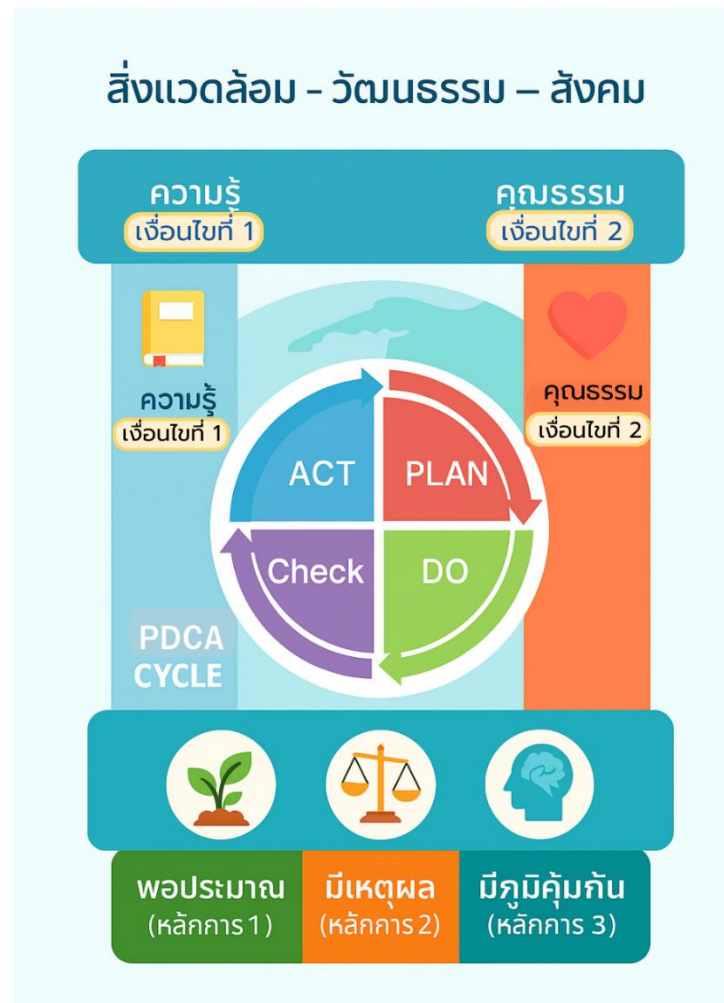
2.2.3 เชิงคุณภาพ

1. นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพด้านการแปรรูปอาหาร
2. นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ และการทำงานร่วมกันที่เพิ่มขึ้น
3. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้า การนำเสนอ และการจำหน่าย
4. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน
5. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ถือเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะการสร้างโอกาสให้ผู้เรียน “มีงานทำ มีอาชีพ” ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและยั่งยืน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โรงเรียนได้นำ **กระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act)** มาใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาและการพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้โดยมีโมเดลแนวคิด ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

- ศึกษาและทำความเข้าใจพระบรมราโชบาย : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันศึกษาแนวทางด้าน “การมีงานทำ มีอาชีพ” อย่างลึกซึ้ง
- วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา : สำรวจความต้องการของนักเรียน ทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ (เช่น สวนมะนาว) และโอกาสของตลาดท้องถิ่น
- กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด : เน้นให้นักเรียนมีทักษะอาชีพที่แปรรูปผลผลิตได้จริงและจำหน่ายได้
- จัดทำแผนปฏิบัติการ : บูรณาการโครงการ “มะนาวพอเพียง” เข้ากับ กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และระยะเวลา

2. การลงมือทำ (Do)

- พัฒนาครูผู้สอน : จัดประชุม PLC แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการสอนอาชีพ เช่น การทำมะนาวดองและน้ำยาล้างจานสมุนไพร

- **ปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้** : บูรณาการกิจกรรมทักษะอาชีพเข้ากับกิจกรรม

- **ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้** โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เช่น การคัดเลือกผลผลิต การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

- **จัดกิจกรรมจริง** : นักเรียนลงมือทำตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิต ลวกมะนาว เตรียมน้ำเกลือ บรรจุ และออกแบบฉลาก “เรียนรู้ สู้รายได้” โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. ภาคทฤษฎี (2 ชั่วโมง)

หัวข้อที่ 1: ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมะนาว (1 ชั่วโมง)

- ประวัติและความสำคัญของมะนาว
- คุณสมบัติทางโภชนาการและสารสำคัญ (กรดซิตริก วิตามินซี)
- การคัดเลือกมะนาวที่มีคุณภาพ
- การใช้ประโยชน์จากมะนาวในรูปแบบต่าง ๆ

หัวข้อที่ 2: วัสดุและอุปกรณ์ (1 ชั่วโมง)

- รายการวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น
- หลักการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ปลอดภัย
- การดูแลรักษาและความสะอาดของอุปกรณ์
- การคำนวณต้นทุนการผลิต

2. ภาคปฏิบัติ (4 ชั่วโมง)

หัวข้อที่ 3: มะนาวดองพอเพียง (180 นาที)

1) วัตถุประสงค์

ให้นักเรียนผลิตมะนาวดองคุณภาพดี ถูกสุขลักษณะ เข้าใจหลักการถนอมอาหาร การควบคุมต้นทุน และการติดฉลากมาตรฐาน

2) วัสดุ/อุปกรณ์ (ต่อ 1 กลุ่ม)

วัตถุดิบ: มะนาวสด 2 กก., น้ำสะอาด 2 ลิตร, เกลือ 300 กรัม, น้ำตาลทราย 200 กรัม
(อัตราส่วน “น้ำ:เกลือ:น้ำตาล = 1000:150:100”)

3) ขั้นตอนและเวลา

ขั้นที่ 3.1 การเตรียมวัตถุดิบ — 30 นาที

1. คัดเลือกมะนาว: ขนาดสม่ำเสมอ ผิวเรียบ ไร้รอยขีด (≈ 40–50 ผล/2 กก.)
2. ล้างทำความสะอาด ในน้ำไหล 2 รอบ จากนั้นแช่น้ำผสมเกลืออ่อน ๆ (เกลือ 1%)

5 นาที แล้วล้างออก

3. ตากให้สะเด็ดน้ำ บนถาดสแตนเลส

ขั้นที่ 3.2 การลวกมะนาว — 20 นาที

1. ต้มน้ำให้เดือด (95–100°C) ใส่มะนาวลวก 3–5 นาที เพื่อลดความขมและไล่อากาศในเปลือก

2. ตักขึ้นแช่น้ำเย็นจัด 5 นาที เพื่อหยุดความร้อน จากนั้นผึ่งให้แห้ง

ขั้นที่ 3.3 การเตรียมน้ำดอง — 25 นาที

1. ต้มน้ำ 2 ลิตรให้เดือด ใส่ เกลือ 300 กรัม + น้ำตาล 200 กรัม คนจนละลายใส
2. พักให้เย็น ถึงอุณหภูมิห้อง ($\leq 30^{\circ}\text{C}$) ก่อนเทลงโหล

ขั้นที่ 3.4 การบรรจุ ปิดผนึก ตัดฉลาก — 45 นาที

1. ล้างกระปุก/ฝา พักให้แห้ง
2. เรียงมะนาวในโหลให้แน่นพอดี
3. เทน้ำดองจนท่วมผลมะนาว เคาะก้นโหลไล่ฟองอากาศ เช็ดปากโหลด้วย

แอลกอฮอล์ 70%

4. ปิดฝาให้สนิท เขียนฉลาก ชื่อผลิตภัณฑ์/วันผลิต/ส่วนผสม/ผู้ผลิต

ขั้นที่ 3.5 การบ่มเบี่ยงต้นและการบันทึก — 60 นาที (ทำคู่ขนานกับงานอื่นได้)

จัดเก็บโหลที่อุณหภูมิห้องในที่ร่ม อย่างน้อย 7-14 วัน เพื่อให้รสชาติพัฒนา

3. เกณฑ์คุณภาพ (QC)

สีเหลืองใส-เขียวอ่อน น้ำดองใสไม่ขุ่น/ไม่มีกลิ่นผิดปกติ ผลจมอยู่ใต้ผิวน้ำดองทั้งหมด ไม่มีฟองก๊าซสะสมผิดปกติ ฉลากครบถ้วน อ่านชัด

หัวข้อที่ 4: น้้ายาล้างจานสมุนไพรจากมะนาว (60 นาที)

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อผลิตน้้ายาล้างจานที่ใช้ได้จริงจากวัตถุดิบในท้องถิ่น (มะนาว, น้ำซ้้้้)
- 1.2 เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การชั่งตวงวัด การผสมสาร และหลักการถนอมผลิตภัณฑ์
- 1.3 เพื่อปลูกฝังการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสม

2. วัตถุดิบและอุปกรณ์

2.1 วัตถุดิบ (สำหรับ 12-13 ลิตร)

- 1) N70 (สารก่อฟอง) = 1 กก.
- 2) น้ำซ้้้้ (ด่างอ่อน) = 6 ลิตร
- 3) น้ำต้มมะนาว (ต้มผลมะนาวสดในน้ำเดือด 15-20 นาที กรองเอาแต่น้ำ) 6 ลิตร
- 4) เกลือแกง = 2 กก.

2.2 อุปกรณ์

- 1) ถังพลาสติก/กะละมังเกรดอาหาร ≥ 20 ลิตร
- 2) พายกววยยาว
- 3) ตาชั่งดิจิทัล / ถ้วยตวง
- 4) ผ้าขาวบางกรองน้ำซ้้้้และน้ำต้มมะนาว
- 5) ขวดบรรจุพลาสติก PET หรือ HDPE พร้อมฝาปิด
- 6) กรวยบรรจุ

3. ขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 การเตรียม (10 นาที)

- 1) กรองน้ำซ้้้้ให้ใส และน้ำต้มมะนาวเพื่อแยกเศษกาก
- 2) เตรียมเกลือแกงโดยละลายในน้ำเล็กน้อย เพื่อช่วยให้ผสมได้ง่าย

ขั้นที่ 2 การผสม (40 นาที)

- 1) เติม N70 1 กก. ลงในถังกวน กวนช้า ๆ ให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียว
- 2) เติม เกลือ 2 กก. ที่ละลายในน้ำเล็กน้อยลงไปช้า ๆ กวนให้เนียน → ช่วยเพิ่มความหนืดและเป็นสารกันเสียธรรมชาติ

! หมายเหตุ: กวนช้า ๆ เพื่อลดฟองและป้องกันการแยกชั้น

- 3) เท น้ำซ้้้้ 6 ลิตร ลงในถังผสม
- 4) เติม น้ำต้มมะนาว 6 ลิตร กวนต่อเนื่องจนเข้ากัน → กลิ่นมะนาวช่วยตัดคราบมันและเพิ่มความหอมธรรมชาติ

5) ตรวจสอบความใสและความข้นเหนียว หากต้องการความข้นมากขึ้นสามารถปรับเกลือได้เล็กน้อย (แต่ไม่ควรเกิน 10%)

ขั้นที่ 3 การบรรจุ (10 นาที)

- 1) กรองอีกครั้งหากมีตะกอน
- 2) บรรจุลงขวดพลาสติก PET/HDPE ขนาด 500 มล.-1 ลิตร
- 3) ปิดฝาแน่นและเช็ดทำความสะอาด

- 4) ติดฉลาก ระบุข้อมูล ได้แก่
- 5) ชื่อผลิตภัณฑ์
- 6) ส่วนผสมหลัก
- 7) ผู้ผลิต (โรงเรียนบ้านนาหนัง)

การบูรณาการ

- 1) น้ำซี้เก้ : ใช้แทนน้ำต่างจากการเผาไม้ในครัวเรือน (ภูมิปัญญาพื้นบ้าน)
- 2) น้ำต้มมะนาว : ได้จากผลผลิตสวนมะนาวโรงเรียนที่เด็กช่วยกันปลูก → เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้จริง
- 3) การบูรณาการ : ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (น้ำซี้เก้ + มะนาว) เข้ากับสารสมัยใหม่ (N70) เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน

หัวข้อที่ 5: บัญชีรายรับรายจ่าย (1 ชั่วโมง)

- 1) สอนหลักการบันทึกการรับ-รายจ่าย
- 2) การคำนวณต้นทุนการผลิต
- 3) การวิเคราะห์กำไร-ขาดทุน
- 4) การวางแผนการลงทุนและออม

การคำนวณต้นทุน กำไร**มะนาวดองพอเพียง ขายกระป๋องละ 20 บาท**

การคำนวณราคาต้นทุน-กำไร

ราคาต้นทุน

วัตถุดิบ: มะนาวสด 2 กก. 20 บาท

น้ำสะอาด 2 ลิตร 5 บาท

เกลือ 300 กรัม 5 บาท

น้ำตาลทราย 200 กรัม 10 บาท

(อัตราส่วน “น้ำ:เกลือ:น้ำตาล = 1000:150:100”)

กระป๋อง 5 บาท

ค่าแรง 30 บาท

รวม 130 บาท

ปริมาณทั้งหมดสามารถทำมะนาวดอง ได้ 12 กระป๋อง ได้กำไรทั้งหมด 110 บาท

น้ำยาล้างจานสมุนไพรจากมะนาว ขายขวดละ 15 บาท

การคำนวณราคาต้นทุน-กำไร

ราคาต้นทุน

วัตถุดิบ: วัตถุดิบ (สำหรับ 12-13 ลิตร)

N70 (สารก่อฟอง) = 1 กก. 105 บาท

น้ำขี้เถ้าใส (ต่างอ่อน) = 6 ลิตร 10 บาท

น้ำต้มมะนาว 6 ลิตร 20 บาท

เกลือแกง 2 กก. 20 บาท

ขวด 2.50 บาท (62.5)

ค่าแรง 30 บาท

รวม 247.5 บาท

ปริมาณทั้งหมดสามารถทำน้ำยาล้างจาน ได้ 25 ขวด ได้กำไรทั้งหมด 127.5 บาท

การจำหน่ายและสร้างรายได้**1. การจำหน่ายภายในโรงเรียน**

- จัดส่งขายในสหกรณ์โรงเรียน
- ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย
- ให้นักเรียนผลัดกันเป็นพนักงานขาย

2. การจำหน่ายในชุมชน

- เข้าร่วมตลาดนัดชุมชนนาหนึ่ง (วันพฤหัสบดี)
- ประสานงานกับผู้นำชุมชนในการหาจุดขาย
- สร้างเครือข่ายลูกค้าประจำ

3. การพัฒนาช่องทางขายออนไลน์

- สร้างเพจ Facebook ของโรงเรียน
- ถ่ายภาพและวิดีโอการผลิต

3. การตรวจสอบ (Check)

3.1 วัดและประเมินผล : ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ทั้งรสชาติ ความสะอาด และบรรจุภัณฑ์

3.2 ประเมินผู้เรียน : ใช้การประเมินหลายรูปแบบ ดังนี้

- แบบสังเกตการปฏิบัติ
- การสัมภาษณ์
- ประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
- สัมภาษณ์ความพึงพอใจ

3.3 วิเคราะห์ผล : สรุปความสำเร็จและอุปสรรค เช่น การควบคุมคุณภาพรสชาติ และการทำบัญชีที่ถูกต้อง

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act)

1. สรุปผลและถอดบทเรียน : นักเรียนและครูสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน
2. ปรับปรุงกระบวนการ : พัฒนาสูตรและปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาด
3. ขยายผล : เผยแพร่ผลงานในโรงเรียน ชุมชน และเวทีนิทรรศการ เพื่อเป็นต้นแบบ Best Practice

การเผยแพร่ในระดับโรงเรียน

- จัดนิทรรศการแสดงผลงานในงานวันเปิดโรงเรียน
- นำเสนอผลงานในที่ประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษา
- บันทึกขั้นตอนการทำงานเป็นคู่มือสำหรับครูคนอื่น

การพัฒนาต่อยอด

1. การขยายผลิตภัณฑ์
 - พัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานจากมะนาว
 - ผลิตน้ำมะนาวเข้มข้น
 - ทำสบู่มะนาวสำหรับล้างมือ
2. การขยายกลุ่มเป้าหมาย
 - ขยายไปยังนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3
 - เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัว

3. การพัฒนาหลักสูตร

- เพิ่มเนื้อหาด้านการตลาดออนไลน์
- รวมเนื้อหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผลที่เกิดจากวิธีปฏิบัติที่ดี

1. ผลที่ได้รับ

1.1 ผลที่เกิดกับผู้เรียน

- มีทักษะอาชีพที่ใช้ได้จริง สามารถต่อยอดได้ในชีวิตประจำวัน
- พัฒนาทักษะชีวิต เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการทำงานเป็นทีม
- ได้รับรายได้เสริมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจ

1.2 ผลที่เกิดกับโรงเรียน

- มีผลิตภัณฑ์คุณภาพที่เป็นที่ยอมรับในชุมชน
- สามารถบูรณาการหลักสูตรเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ผลที่เกิดกับชุมชน

- ชุมชนได้รับผลิตภัณฑ์คุณภาพในราคายุติธรรม
- เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยความสำเร็จ

- การบูรณาการ โมเดล SEP-PDCA เข้ากับการเรียนรู้เชิงอาชีพ
- การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- การใช้ทรัพยากรในโรงเรียนอย่างคุ้มค่าและสร้างมูลค่าเพิ่ม

3. บทเรียนที่ได้รับ (Lesson Learned)

- การเรียนรู้เชิงอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน
- การทำงานเป็นทีมช่วยพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะอาชีพ
- การใช้ PDCA ทำให้การดำเนินงานเป็นระบบ ตรวจสอบได้ และปรับปรุงต่อเนื่อง

4. ผลการดำเนินงาน

4.1. ผลที่เกิดขึ้นบรรลุตามกิจกรรม

1) จากการดำเนินงานตามขั้นตอนและกระบวนการ PDCA ที่กล่าวมาข้างต้น สถานศึกษาได้เห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

2) การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา สถานศึกษามีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบในการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการมีงานทำ มีอาชีพมาสู่การปฏิบัติ ร้อยละ 95 ของสถานศึกษาในสังกัดมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่บูรณาการพระบรมราโชบายด้านนี้อย่างชัดเจน

3) การส่งเสริมทักษะอาชีพ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในสายอาชีพที่ตนเองสนใจและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น มีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือสามารถ

เริ่มต้นประกอบอาชีพขนาดเล็กได้ เช่น มีนักเรียนจำนวนหนึ่งสามารถสร้างรายได้จากการทำโครงการอาชีพ หรือได้รับการตอบรับเข้าทำงานหลังจบการศึกษา

4) การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าที่จะคิด และลงมือทำธุรกิจขนาดเล็ก มีความเข้าใจในกระบวนการสร้างและบริหารธุรกิจเบื้องต้น

5) การปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน ผู้เรียนแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการทำงาน มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2. ประโยชน์ที่ได้รับ

สำหรับผู้เรียน

- มีทักษะอาชีพที่จำเป็นและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ได้จริง

- มีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือสามารถเป็นผู้ประกอบการได้
- มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการทำงาน เป็นที่ยอมรับในวิชาชีพ
- มีความมั่นคงในชีวิตจากการมีงานทำ มีอาชีพที่สุจริต

สำหรับบุคลากรทางการศึกษา

- มีความรู้ความเข้าใจและสามารถน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการมีงานทำ มีอาชีพไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

- เกิดการพัฒนาตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของผู้เรียน
- มีความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ในการสร้างสรรค์เยาวชนของชาติให้มีงานทำ มีอาชีพ

สำหรับสถานศึกษา

- ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระบรมราโชบายและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม

- มีระบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการพัฒนาทักษะอาชีพ
- สร้างชื่อเสียงและความเชื่อมั่นให้กับสถานศึกษาในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและมีงานทำ

สำหรับประเทศชาติ

- มีกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาด และมีคุณธรรม
- ลดปัญหาการว่างงานและปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้อง
- สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติอย่างยั่งยืน

5. บทเรียนที่ได้รับ

- 1) การสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาหลักสูตรและทักษะอาชีพต้องอิงจากข้อมูลความต้องการของตลาดแรงงานที่แท้จริงและแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่ตรงกับงาน
- 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมืออย่างจริงจังของสถานประกอบการ ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ ในการให้โอกาสฝึกงานและถ่ายทอดประสบการณ์
- 3) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการประเมินผลและปรับปรุงอยู่เสมอตามหลัก PDCA เพื่อให้การพัฒนาทักษะอาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ
- 4) การสร้างแรงบันดาลใจและทัศนคติที่ดี การสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีงานทำ มีอาชีพ และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและความขยันหมั่นเพียร
- 5) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว หลักสูตรและกิจกรรมต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและบริบททางเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับมือกับอาชีพในอนาคต

6. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- 1) การนำของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น และให้การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเต็มที่ในการขับเคลื่อนการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีงานทำ มีอาชีพ
- 2) ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีความเข้าใจในพระบรมราโชบายด้านนี้ และร่วมมือกันขับเคลื่อนอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะครูแนะแนวและครูผู้สอนวิชาชีพ
- 3) หลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องและปฏิบัติได้จริง หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง
- 4) ระบบการนิเทศและติดตามผล มีกลไกการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีงานทำ มีอาชีพ
- 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับสถานประกอบการ ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสนับสนุนการฝึกประสบการณ์ การจัดทำงาน และการพัฒนาทักษะอาชีพ

7. การเผยแพร่

7.1 การเผยแพร่

1) จัดทำรายงานสรุปผล จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน บทเรียนที่ได้รับ และ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อเผยแพร่ภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) นำเสนอผลงาน นำเสนอผลงานในที่ประชุม สัมมนาทางวิชาการ หรือเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านนี้

3) จัดทำคู่มือ/แนวปฏิบัติ จัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ดีในการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการมีงานทำ มีอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ ที่สนใจ

4) เผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เผยแพร่ข้อมูลและผลงานผ่านเว็บไซต์สถานศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและเป็นวงกว้าง

8. บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568

ภาคผนวก

ภาพประกอบ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

Best Practice

โรงเรียนบ้านนาหมั่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

